

ומה עם השלום?

אמנות

תיאטרון

עמוד האש והענן

מרי יציר את הפלח (מאת פרנק גיל)
רוי, גירסה ישראלית תוצה אתר, בימוי
אמנון מסקין, על בימת השחקנים הוא
הישג ראשון, חלקי בלבד, של בימת השח
קנים, תוצאה של עבודת צוות נלהב, על
מחזה בלתי ראוי.
הגרעין להקמת הבמה הנסיונית גובש
באולפן השחקנים, מתוך עשרות אנשי תי
אטרון ההולכים שם לאורו של אמנון מס

נאמן וכפיר ב"הפלח"
תרנוגול בלול

קין, עמוד-האש התורני של הדור הצעיר.
לקראת ההצגה הראשונה שקעו המשתתפים
בעבודת הכנה רצינית ומדוקדקת, מתוך
שפע של כחנות טהורות.
בחסותה הרשמית של הבימה הובטחו
להם תנאים נוחים ליצירה, עם עצמאות
מחלטת מן הבחינה האמנותית. הקהל, שי
מילא את האולם הקטן בהצגת הפתיחה,
היה אוהד וחרד.
ילקוט-כופים ותריסולים, הוא נכח ב-
התחלה מרשימה וסמלית, של תיאטרון מה-
פכני. בחשיכה הסמיכה נשמע קולו של הכ
זויד בן-גוריון, בשידור חי-ראשון של הכ
רות-העצמאות, כפי שהוקלט במקור. אח-
ריו פילחו את האחירה הטעונה קריאות
חוזרות ונישנות של שם המחזה, על הבמה
נתגלתה דירה טיפוסית של יושבי-תריסולים
בגירסה כאילו-ישראלית קראו להם בש
מות חיבה עבריים מאד. במבטא צברי למיפ
הם דיברו בעגה של ילקוט הכופים. זו
משום שהשתתפו פעם במלחמת השחרור
אך גם בגירסתו הצברית, המחזה מלו
בכל הסמנים של מחזאות אמריקאית ממוס
חרת, קיימת בו ההרגשה של אינ-מנוס
והוא מכיל את הגיהנום הקבוע של נישואין
ניסח-מנהאטן, עם ביקור-הפתע, הילדים ק
הם מפלצות והאמא שהיא מלאך, וכמוכנ -
חוסר קומוניקציה, שלמעשה היא פשוט א
התאמה מינית.

מן האולם הגדול, השכן, בקעו קולותיו
של הכיסיים הקטנים מאולבר: "תרגו
את עצמך שייך, כמו תרנוגול בלול."

צדק צדק תרדוך

משפטם של מרי דוגן (מאת ב
ויילר, תרגום אורנה ספקטור, בימוי דו
ליון, תיאטרון השדה) הוא סיפור של פ
גש יקרה, הנאשמת ברצח אוהבה המליוני
פעם היה המחזה הצלחה בטוחה, כ
אטראות רבים של ערי-שדה נידחות התר
לכאורה, על עושק חברתי, סיפק לראשו
מחזה-יתחם המתרחש כולו בין כותלי ב
הדין, שחקנים בלהקות חובבים דיקלמו א
בקביעות, ברגש, אפילו רוד שטייגר ש
בו פעם, בחפקוד של עד ממדרגה שלישי
מנחם גולן ניסה להעלות באוהל, ל
עשר שנים, אבל כבר אז הקדים אותו
מונד טורקוב, באידיש.

מאז חל עליו חוק ההתישנות, דרא
משפטיים חושות נכתבו למאות, האנ
עליו בצדק, אפילו בתסכית-מתח הוא
לשמש תקדים.

אבל היום יש לגולן תיאטרון משלו.
הכין לו קהל מתאים, חניך אותו על כ
פעולה וריגול מתוצרת-עצמית. חקניו
פיצו ברובם גם בסרטי. כולם שומרים
דורמיות קולנועית, מגלמים דמויות
חות לחלוטין.

ראש הממשלה ענה לו, מרוגז מעט: "ככה
זה במלחמה. הערבים דחו ב-1947 את תוכי
נית החלוקה ותקפו אותנו ב-1948, ובכך
גרמו לבריחת תלפזלים. הם נוצחו; עליהם
לשאת בתוצאות."

הצעות הנושא בורגיבה, לדעת רולו, הע
מידו את שליטי ישראל במכונה גדולה
מזו הנגרמת עלידי הצהרות מלחמתיות
של מנהיגים ערביים. "המדינה העברית,
שלא היתה מוכנה לקבל את היד המוש
טח", כתב, "עמדה בסכנה שתופיע בעיני
דעת-הקהל העולמית כפחות שוחרת-שלום
שבצמד. ירושלים קיבלה בהרגשת הקלה את
החית הצעות בורגיבה עלידי כל המדינות
הערביות האחרות."

הערכה חשובה אחרת: "התגובה הישר
אלית יכולה להיות פחות שלילית, או אפילו
חיובית ממש, ליוא עשו הערבים את הי
רושם שהם מעוניינים פחות בהחזרת
בתשובה של החיזא מאשר בכוחו. איומי
ההשמדה, הסיורב לנהל משאומתן, דו-שיח
או אפילו מצג פיוט עם ישראלים - גם
עם אלה המגלים את הבנה הגדולה ביותר
לחביעות הצורך של הערבים; העלאת
דרישות המנוגדות לאינטרסים היסודיים של
העם הישראלי; תוצעות רבות מסוג זה ב-
עמדה הערבית נראת כאילו הן מצדיקות
את חסידי העמדה הנוקשה."

אבל: "ישראלים אחראים מסויימים אינם
הולכים שולל אחרי המראה החיצוני של
הדברים. הם מבינים, כי לעיתים קרובות
נאמרים הדברים מתוך גישה ריגשית או
טאקטית, שאין לה כל משמעות מעשית.
אבל בריוק כמו המנהיגים הערביים, חייבים
גם הם לשים לב לדעת הקהל שלהם. שי
ברובה מתנגדת לכל ריתור גדול."

הערות החשובה ביותר בנושא זה: "את
רי שנים של מלחמה ומתיחות, אשר יצרו
השדות ודעות-קדומות, טבעי שדעת-הקהל
- יהודית או ערבית - מפגינה חוסר
פחדנות, טבעי לא פחות, כי משני צדי ה-
גבולות נאלצות השכבות השליטות - הי
נאבקות עם המציאות הקשה של השלטון
- לשנות, לפחות באורח פרטי, כמה מי
מושיגיהן. בעולם הערבי, הנושא בורגיבה
הוא בוודאי לא ראש-המדינה היחיד החושב
כי פהרון של שלום הוא בלתי-ימנע ורצוי
כאחד, בעוד שכמה מעמיתיו מוכנים לחכות
את הזמן הדרוש לחיסול המדינה הציונית."

★ ★ ★

בחר איפטימי

ישראל, דיווח רולו, נאבקים שני מה-
נות: אלה המתנגדים ל"שלום בסג
עת", ואלה הדוגלים בהידברות והשלמה.
לצורך זה הוא מצטט את אבא אבן - עלינו
לחדש את הרושית עם הערבים - שנפסק
בחלקו באשמתנו... ולהכתוב באזור שאנו
שייכים לו במלוא הזכויות."

על הצהרה זו געשה השבוע רפי. שכן,
אליבא דבן-גוריון, כל האשם מוטל על הי
ערבים, והכרות של אבא אבן היא כפירה
בעיקר הבטחוניסטי.

"אולם צריכים להיות שניים כדי לצריך
הסכם של פשרה", מסיים רולו. "העיקר
הערבי, הודות לשלוש ועידות-פיסנה", הו
כיו ריאליזם יחסי. אבל בהיותו מפוצל
בין מתונים וקיצונים, הוא עדיין לא הצ
ליח לקבוע לעצמו קו של התנהגות מגוב
שת וריגמית. משני הצדדים, נראה הססי
טוסיקו כפתרון היחיד בשפה זו."

"מכל מקום, התפתחות המצב הבינלאומי,
חוסר-האפשרות המוחלטת כמעט לתפור ב-
ימינו בעיות מדיניות עלידי מלחמה. הייל
מם ההדרגתי של האקטיביסטים בכ"י המתי
נות, מעמסת מירוקי-החישוש על כלכלת הי
אוצות המעורבות - כל אלה דוחפים ל-
מחשבה מעמיקה, אם לא לריאליזם קרי.

היום, יותר מאתמול, אפשר להביט אל הי
מחר באופטימיות מת-בלת על הדעת: יהי
דום וערבים, שלמרות הכל יש ביניהם קיר
בה כה רבה, ימצא בסוף שטח הבנה, תוך
כיו שמירה על האינטרסים הנפרדים שלהם."

לדברים אלה תהיה, ללא ספק, חשיבות
בסרב האינטליגנציה של אירופה, אפריקה
והארצות הערביות, העולה פי אלף על מא-
מרים-מטעם של עתונאים מתחסדים, שאין
בניהם אף ניחא אחה של ביקורת על מתי
שלת ישראל.

שכונן היה ארי רולו נוכח.

אשתו: "את כל כך אינטליגנטית ותרבותית
- איך התחנת עם פרנק?"

אבל רולו העתונאי דחק הצידה את רגי
שותיו של רולו "פרנק", והוא סיים את
המאמר בהבעת אמונה, כי בתוך סיר-הלחץ
הישראלי, ומול הבעיות העצומות של הי
מדינה, ידעו בני העדות השונות להתאחד.

★ ★ ★

מה דעתם על החוק?

מאמריו האחרונים הוקדשו למה
שניראה לו כנושא החשוב ביותר: יחס
המדינה למיעוט הערבי, ולמדינות השכנות.
הרשימה על ערביי ישראל ("ישמעאל
אחי...") מציינת תמונה קודרת - אך
גמיית לחלוטין. רולו פגש לצורך זה לא
רק את ראשי אל-ארד לשעבר (שהיו אז
בגלות בבית-שאן ובערך), אלא גם את הי
יועץ לענייני הערבים של ראש הממשלה.
הוא ערך מחקר מדוקדק בחוקי הממשל
הצבאי ובחוקי הקרקעות, הגיע למסקנה:
חוקים אלה נישלו את ערביי ישראל מחלק
ניכר של אדמותיהם. הוא ציטט את דברי
הם של כמה מראשי המשפטים הישראליים
על תקנות החירום, עליהן מבוסס הממשל
הצבאי:

"ד"ר דונקבלוס, שנתמנה לבית-המשפט
העליון למחרת קום המדינה, הכריז כי הו
פגיעה בעקרונות היסודיים של החוק והי
צדק." ד"ר דוב יוסף, שר המשפטים במתי
שלתו הקודמת של מר אשכול, סבור שהו

אריק ורוזי רודו בת-האיבי

מה אמר אשכול? מה אמר עבד-אל-נאצר?

יוצרות "טוריום חזקי השולל מן האזרח
את חרותו וכל אפשרות להתנגד", ומפקי
רה אותו ל"רודנות" של המדינה. ההוקעה
שהשמיע מר יעקב שפירא, התובע הכללי
לשעבר (וכיום שר המשפטים) היא חמורה
עוד יותר: "חוקים בלתי-אנושיים אלה,
קרא, הם ללא תקדים בשום מדינה תרבו
תית, אף לא בגרמניה הנאצית."

אולם יש לציין, כי כל ההצהרות האלה
נאמרו שנתיים לפני קום מדינת ישראל,
ב-7 בפברואר 1946...

★ ★ ★

בורגיבה אינו יחיד

מה עם השלום בין ישראל לערבים,
האם הוא ייתכן? מיהו, שרולו כותב ב-
נושא זה מאלף ביוחה, כי הוא בטי ב-
מידה לא קטנה בהלך-המחשבות אצל שלי
טים ערביים. אחרי ביקורו בישראל, יכול
היה גם להעריך את עמדתם של שליטי
ישראל, ושל כוחות אחרים הפועלים במדי
נה.

ברור לגמרי, שהוא מבטל את הסיסמה
הישראלית של "אף שעל אדמה, אף פליט"
הוא שאל את אשכול, איך הוא מתאר ל-
עצמו שהערבים יסכימו לשבת עם ישראל,
מבלי שזו תעשה כלפיהם כל מיוחדת שהיא.

האזהרה, המצטערת על הדמות החלוצית
שאבדה למדינה, הפגיעה את משמיעו של
רולו, כי הביקורת על הפער הגדל והולך
בין שכבות העם. התעשרותם של ספסופים
ישתכחשו, ו"החירה היכב, כי הדבר יו-
... לרשימה הוא היה מעדיף לראות את
התפתחות הדינאמית של המדינה מלווה
בהפניות של צדק סוציאלי, כתפיסת הי
שכאל המתקדם של אירופה.

הקדשה למאמר זה, המנתה את כשלונם
של ה"הינטיסטים", אף העניק מחמאה גדולה
ל"הינטי" הישנה. הוא תיאר אותה כמשוח
רת מיצר ההתפתחות, וכמסחרת את עלי
מה מרפס כיבצע סיני.

הוא הוגיש את הצירתי של אבא אבן
באוזניו: "הבוחר הביע את דעתו גירוי
נגד ההתפתחות הצבאית ולמען תיאם
צרכי הבטחון עם צרכי הדקיום בזלום.
חסידי בן-גוריון קוממו נגדם את דעת
הקהל, עלידי אי-פשרותם הקיצונית ב-
שטח הבטחון; מר בגין, מצידו, מסמל את
פרישותם של החולמים על סיפוח ירדן.
אשר לנו, אנו מקבלים את הסטטוס-קו
הטריטוריאלי ומכבדים את עצמאותם ושל-
מותם הטריטוריאלי של שכנינו. הישרא
לים הצביעו בעד המתינות השלום."

זעקות שונאיו של רולו גברי, כאשר גי
גש לספל בבקיעת העדות, במאמרו השני.
הוא סיפר על הפקוד המובטל מדימונה,
שכתב שני מכתבים לאותו מיפעל - אחד
בשם ספרדי, אחד בשם אשכולי - וזכה
לתשובה חיובית רק למכתב "האשכולי".
הוא סיפר על התפרצויות בוואני סליב,

ועל הפער המתרחב בין שכבות העוני מכני
עדות המורה לבין שכבות הרוחה של הי
עילית המזרח-אירופית. הוא גם ידע לגעת
בנקודת-התורפה של ההשקפה "המערבית":
הפחד מפני הפיכת המדינה לארץ לבאנטי-
נית. הוא כתב:

מר פינחס ספיר, שר האוצר, אמר לנו,
כי לידו, ישראל שייכת לאירופה מבחינה
תרבותית, מדינית וכלכלית. למרות שהיא
נמצאת במזרח התיכון מבחינה גיאוגרפית,
מר בן-גוריון הביע בירת בהירות את דא
גחו של חלק ניכר מן המישטר: "איננו
רוצים שהישראלים יהפכו לערבים; עלינו
לחלום נגד הרוח הלבאנטית המשחיתת
אנשים וחברות, ולשמור על הערכים היהו
דיים האמיתיים שהתפתחו בגולה."

הגברת גולדה מיר הצהירה לפני הפד-
רציה הציונית של בריטניה: "אנו זקוקים
למנהגים בעלי רמה גבוהה, כי שאלת מיב
נה ה. ינה בעתיד מדינה אוטונו... אם
יימשכו התנאים הנוכחים, יפרוץ סיכסוך
מסוכן בין העילית האשכנזית ועוית המדי
רח ב ישראל."

רולו יכול היה לציין דברים הרבה יותר
חמורים. כי משפתו ומשפתת אשתו מתי
גוררות ברובן בישראל ואינן נבלות מיתר
העליה המצרית. בפגישה בפאריס, לפני
כמה שנים, שאלה פולה בן-גוריון את רוזי